

**Застосування дистанційного навчання, як інноваційної
форми педагогічної підготовки**

**Applying of distance education as an innovation form of pedagogic
studying**

Анотація. У статті розглянуто дистанційну форму навчання, як інноваційну форму здобуття педагогічної освіти, проведено аналіз такої форми, визначено переваги та недоліки її застосування. Також подано рекомендації щодо застосування дистанційного навчання для здобуття педагогічної освіти.

Ключові слова: дистанційне навчання, інформаційно-комп'ютерні технології, компетентність.

Annotation. Distance form of studying as an innovation form of getting pedagogic education is observed in this article, the analysis of this form is carried out, advantages and disadvantages of usage of this form of studying are pointed out here. Also the recommendations of applying of distance studying for getting pedagogic education are given here.

Key words: distance education, information and computer technologies, competence.

Актуальність. У наш час в умовах економічних відносин і жорсткої конкуренції на ринку праці особливе значення мають знання, навички та досвід. Фахівець XXI століття - це людина, яка вільно володіє сучасними інформаційними технологіями, постійно підвищує і вдосконалює свій професійний рівень. Надбання нових знань і навичок, практично корисних і застосовуваних у роботі в епоху інформаційного суспільства значно розширює можливості самореалізації і сприяє кар'єрному росту. Проте одними з головних

перешкод, що виникають на шляху тих, хто бажає продовжити навчання (враховуючи, що більшість з них вже працює), є брак часу та значна відстань. Тому освіта повинна бути здатною до швидких змін, застосовувати новітні методи.

Відтак, дистанційна освіта на сьогодні одне із поширених явищ у багатьох країнах світу, популярність якого все більше зростає. Поняття «дистанційного навчання» широкого вжитку в галузі освіти набуло у 80-х роках ХХ ст [2].

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Досить значний внесок у дослідження даної теми зробили в своїх працях, як вітчизняні, так і зарубіжні вчені – праці присвячені змісту, розвитку та організаційним засадам дистанційного навчання (С. Авдошин, В. Домрачов, В. Зінченко, М. Карпенко, Т. Кошманова, К. Корсак, В. Кухаренко, Е. Полат, П. Таланчук, А. Хуторський, Дж. Андерсен, Ст. Віллер, Т. Едвард); використання інформаційних технологій у педагогічній практиці (Н. Корсунська; Ю. Пасічник, Т. Смовженко, П. Стефаненко, В. Торощов), використанню Інтернету в сучасному суспільстві, психолого-педагогічні аспекти і технології створення дистанційного курсу (В. Кухаренко, Т. Олійник, В. Рибалка); організації дистанційного навчання в післядипломній освіті (В. Олійник, В. Гравіт).

Проте більшість праць не розкривають у повній мірі порушеного нами питання, адже у більшості досліджувалися лише окремі аспекти організаційних засад дистанційного навчання підготовки спеціалістів-педагогів.

До того ж недостатньо уваги приділено теоретико-методологічним засадам розвитку дистанційного навчання, філософському, історико-педагогічному аспектам зарубіжного досвіду, специфіці розвитку предметно-орієнтовної компетентності вчителів, принципам та методам дистанційного навчання.

Мета статті. Метою статті є розгляд сутності поняття «дистанційного навчання», зокрема, як форми здобування педагогічної освіти, розгляд та аналіз характеристик, притаманних лише цій формі навчання, виявлення переваг та

недоліків застосування дистанційного навчання до здобуття педагогічної освіти.

Виклад основного матеріалу. Є досить багато різних визначень поняття «дистанційне навчання». Розглянемо декілька з них.

Дистанційне навчання – нова організація освітнього процесу, що ґрунтується на використанні як кращих традиційних методів навчання, так і нових інформаційних та телекомунікаційних технологій, а також на принципах самостійного навчання, призначена для широких верств населення незалежно від матеріального забезпечення, місця проживання, стану здоров'я [2].

Також дистанційне навчання визначають як "технологію отримання знань за допомогою телекомунікаційних засобів, коли взаємодія того, кого навчають і викладача проходить на відстані" [5].

Проте найбільш вдало схарактеризував «дистанційне навчання» Десмонд Каган. Він, зокрема, виокремлює у процесі такого навчання вдале співвідношення розміщення тих, хто навчається, та тих, кого навчають, у просторі та часі; визнання самого процесу навчання навчальним закладом; використання значної кількості технічних засобів; використання специфічних учбових програм та матеріалів; двостороння комунікація, що уможливорює взаємодію учнів і тьюторів (персональних викладачів); можливість очних зустрічей для проведення тьюторіалів (семінарів з особистим викладачем), взаємодії тих, хто навчається, один з одним, занять у бібліотеках, проведення лабораторних або практичних сесій; індустріальна організація, тобто наявність під час навчання поділу праці, різноманітних завдань особам, які разом працюють у команді, розробляючи курс; майже повна відсутність постійних навчальних груп протягом усього навчального процесу [6].

Для ефективного застосування дистанційної форми здобуття освіти, зокрема і педагогічної, прийнято ряд нормативно-законодавчих актів, а саме: Рішення Колегії Міністерства освіти і науки України «Про стан і перспективи розвитку дистанційного навчання в Україні» від 23 червня 2005 р.; Наказ Міністерства освіти і науки України від 21.01.2004 № 40 «Про затвердження

Положення про дистанційне навчання», м. Київ; Постанова Кабінету міністрів України від 23 вересня 2003 р. № 1494 «Про затвердження Програми розвитку системи дистанційного навчання на 2004–2006 роки», м. Київ; Наказ Міністерства освіти і науки України від 07 липня 2000 № 293 «Про створення Українського центру дистанційної освіти», м. Київ; «Концепція розвитку дистанційної освіти в Україні» від 20 грудня 2000р [4].

Слід зазначити, що "класична" заочна форма навчання часто не виправдовує свого призначення. Знання, що отримує майбутній педагог, часто є поверховими, а самі заняття непродуктивними. Крім того, навчальний процес продовжується досить довго. Вважаємо, що виникнення дистанційного навчання є досить ефективним та раціональним винаходом суспільства.

Дистанційне навчання, як форма здобуття педагогічної освіти має ряд переваг та недоліків, які розглянемо детальніше.

До переваг дистанційного навчання належать: гнучкість (вибір зручного часу та місця для навчання), модульність (в основу програми покладений модульний принцип навчання), паралельність (здійснюється без відриву від виробництва або іншого виду діяльності), велика аудиторія, економічність (ефективне використання навчальних площ та технічних засобів), технологічність (інтенсивне використання новітніх досягнень інформаційних технологій), соціальна рівність, інтернаціональність, викладач виступає у ролі наставника-консультанта, позитивний вплив на студента. Дамо детальніше розяснення для деяких переваг. Отже [4]:

- гнучкість – можливість викладення матеріалу курсу з урахуванням підготовки, здібностей студентів. Це досягається створенням альтернативних сайтів для одержання більш детальної або додаткової інформації з незрозумілих тем, а також низки питань –підказок тощо;

- актуальність – можливість упровадження новітніх педагогічних, психологічних, методичних розробок;

- зручність – можливість навчання у зручний час, у певному місці, здобуття освіти без відриву від основної роботи, відсутність обмежень у часі для засвоєння матеріалу;

- модульність – розбиття матеріалу на окремі функціонально завершені теми, які вивчаються у міру засвоєння і відповідають здібностям окремого студента або групи загалом;

- економічна ефективність – метод навчання дешевший, ніж традиційні, завдяки ефективному використанню навчальних приміщень, полегшеному коригуванню електронних навчальних матеріалів та мультидоступу до них;

- можливість одночасного використання великого обсягу навчальної інформації будь-якою кількістю студентів;

- інтерактивність – активне спілкування між студентами групи і викладачем, що значно посилює мотивацію до навчання, поліпшує засвоєння матеріалу;

- більші можливості контролю якості навчання, які передбачають проведення дискусій, чатів, використання самоконтролю, відсутність психологічних бар'єрів;

- відсутність географічних кордонів для здобуття освіти. Різні курси можна вивчати в різних навчальних закладах світу.

Зазначимо, що протягом останніх років в Україні спостерігається тенденція щодо збільшення використання такої форми навчання для здобуття зокрема і педагогічної освіти. Однак, доречно відзначити, що поряд з багаточисельними сильними сторонами вона має і ряд слабких. До останніх можна віднести проблеми пов'язані із ідентифікацією дистанційних студентів, оскільки на сучасному етапі розвитку технологій перевірити, хто ж саме здає екзамен досить складно. Проте, вищі навчальні заклади, які надають можливість навчатися дистанційно, вихід із ситуації вбачають в обов'язковій присутності студентів на кількох екзаменах у вищому навчальному закладі. При цьому необхідно надати документи, що підтверджують особу.

До недоліків дистанційної форми навчання для здобуття педагогічної освіти в Україні можна віднести недостатній безпосередній контакт між персональним викладачем (тьютором) та дистанційним студентом через професійну завантаженість вітчизняних педагогів. Студенти закордонних дистанційних курсів можуть отримувати відповіді на свої листи вже через кілька годин. Оскільки викладачів в країнах зі значним досвідом впровадження дистанційної освіти набагато більше, ніж студентів. В Україні ж склалася протилежна ситуація, аже бажаючих отримати дистанційну освіту набагато більше ніж досвідчених викладачів, знайомих з новітніми технологіями дистанційного спілкування [7].

Досить вагомою проблемою є також низька пропускна спроможність електронної мережі під час навчальних чи екзаменаційних телеконференцій. Особливі труднощі виникають у дистанційних студентів невеликих містечок України, яким, власне, найбільш підходить дистанційна освіта через географічну віддаленість від наукових осередків.

Застосування новітніх інформаційно-комп'ютерних технологій змінює роль майбутнього вчителя, стимулює до винайдення нових педагогічних прийомів і підходів у підготовці до уроку. Досить важливими стають такі якості, як здатність розробляти інноваційні методи використання техніки з метою активізації пізнавальної атмосфери, високий рівень технічної грамотності, поглиблення та створення знань [2].

Професійний розвиток учителів стає важливою частиною реформування освіти. Але він буде результативним лише тоді, коли стане постійним цілеспрямованим процесом, що розвивається в тісному взаємозв'язку з іншими компонентами системи освіти.

Цього можна досягти, застосувавши дистанційне навчання в інститутах післядипломної педагогічної освіти до розвитку компетентності вчителів.

В цілому, дистанційна освіта, а в значній мірі й педагогічна, в Україні не відповідає вимогам, які висуваються до інформаційного суспільства та не гарантує повноцінного входження України в міжнародний освітній простір.

Посісти гідне місце в системі освіти України дистанційному навчанню дозволить, передовсім, створення глобальної комп'ютерної мережі освіти й науки, оскільки саме комп'ютер дає змогу отримувати навчальний матеріал, є водночас і бібліотекою, і центром довідкової інформації, і комунікативним центром, що робить його одним з учасників реалізації програми безперервної освіти в Україні. Такі заходи підвищать значимість та ефективність дистанційного навчання для здобуття педагогічної освіти, підвищать компетенцію майбутніх педагогів, знизивши популярність класично «заочної» форми [7].

Висновки. Позитивне впровадження дистанційного навчання для отримання педагогічної освіти, а також підвищення кваліфікації педагогічних працівників вказує на актуальність і перспективність застосування цієї форми навчання у вищих навчальних закладах педагогічної освіти, адже сучасна перспективна система освіти, за словами А. А. Андрєєва, В. І. Солдаткіна, повинна бути здатною не лише озброювати знаннями, але постійно і швидко оновлювати знання, формувати потребу в неперервному самостійному оволодінні ними, набувати уміння і навички самоосвіти, а також створювати самостійний і творчий підхід до знань протягом всього активного життя людини.

Недоліки свідчать про недостатній рівень вивченості застосування дистанційного навчання до розвитку предметно-орієнтовної компетентності вчителів. Тому проблема психолого-педагогічного розвитку компетентностей вчителів в умовах дистанційного навчання потребує додаткового дослідження.

Основними завданнями сучасного етапу розвитку системи дистанційної освіти є [6]:

1. усвідомлення керівниками освіти, органами управління, професорсько-викладацьким складом і широкою педагогічною спільнотою доцільності, необхідності та можливості впровадження дистанційного навчання у вітчизняну освіту;

2. створення національних, галузевих, регіональних місцевих підсистем дистанційної освіти і відповідних до них телекомунікаційних мереж з виходом до мережі Інтернет;

3. розробка навчально-методичних комплексів дистанційного навчання та їх сертифікація;

4. створення локальних телекомунікаційних мереж з виходом до Інтернет навчальних закладів і формування Web-сайтів дистанційного навчання;

5. підготовка кадрів для дистанційного навчання.

Список використаної літератури:

1. Антонов В.М. Сучасні комп'ютерні мережі. – К.: „МК-Прес”, 2005. – 480 с., іл

2. Віртуальний прогрес. Чому державні програми щодо комп'ютеризації шкіл не виконуються? // Закон & бізнес. – 2008. – №44 (876). – Режим доступу: <http://zib.com.ua/article/1225910611561/>.

3. Дибкова Л.М. Інформатика і комп'ютерна техніка: Навчальний посібник. Видання 2-ге, перероблене, доповнене – К.: Академвидав, 2005. – 416с. (Альма-матер).

4. *Клокар Н.* Методологічні основи запровадження дистанційного навчання в системі підвищення кваліфікації / Н. Клокар // Шлях освіти. – 2007. – №4 (46). – С. 38–41.

5. Козырев А.А. Информатика: Учебник для вузов. – СПб.:Изд-во Михайлова В.А.,2004.

6. Корсак К. Вища освіта і Болонський процес. – К., 2007. – 352 с.

7. Ніколаєнко С. В освіті – інформаційна революція// Дзеркало тижня. 14-20 січня 2006 р.